

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

А.Д. СОКОЛАЦ

ИЗВЈЕШТАЈ

о извршењу производно-финансијског плана
за период 01.01.-31.12.2013.године

СОКОЛАЦ, фебруар 2014. године

Садржај

Увод.....	1
1. Сјеменско - расадничка производња.....	7
2. Шумско-узгојни радови.....	9
3. Заштита шума и шумског земљишта.....	12
Шумске штете.....	12
Заштита шума од поткорњака.....	13
Заштита од губара.....	14
Шумски пожари.....	15
4. Производња и реализација шумских дрвних сортимената.....	16
5. Стање залиха шумских дрвних сортимената.....	19
6. Преглед остварене реализације по правцима пласмана.....	25
7. Ловство.....	27
8. Сертификација шума.....	30
9. Уређивање шума и рад Истраживачко-развојног и пројектног центра.....	31
10. Рад Центра за газдовање кршом.....	32
11. Радна снага.....	33
12. Инвестициона улагања.....	34
13. Финансијски резултат пословања.....	35
Закључци.....	43

Табеларни преглед

Табела 1.1 и 1.2 – производња садног материјала.....	1
Табела 1.3 – шумско-узгојни радови.....	5
Табела 2 – заштита шума.....	16
Табела 2.1 – шумске штете.....	17
Табела 2.2 – шумски пожари.....	22
Табела 3	
- Сјеча.....	26
- Привлачење.....	29
- Реализација.....	32
Табела 3.1 – извршени обим сјече и производње.....	35
Табела 4 – стање залиха шумских дрвних сортимената.....	40
Табела 5 – реализација шумских дрвних сортимената по правцима пласмана.....	43
Табела 5.1 – остварена реализација шумских дрвних сортимената.....	52
Табела 6 - преглед укупне реализације.....	57
Табела 7 - инвестициона улагања.....	58
Табела 8 - радна снага.....	88
Табела 9 - расходи.....	91
Табела 10 – формирање и расподјела укупног прихода.....	93
Табела 11.1 – биланс успјеха.....	94
Табела 11.2 – биланс стања.....	97
Табела 11.3 – биланс токова готовине.....	101
Табела 11.4 – извјештај о промјенама у капиталу.....	102
Табела 11.5 – биланс стања по организационим дијеловима	103
Табела 12 – образовање и стручно усавршавање.....	104

УВОД

Производно-финансијски план за 2013. годину је, у складу са Статутом Јавног предузећа шумарства "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, усвојила Влада РС (у функцији скупштине Предузећа) на 7. сједници одржаној 18.04.2013. године, а на приједлог Надзорног одбора Предузећа. Урађен је на основу "Смјерница", односно заједничких елемената за израду Производно-финансијског плана, заснованим на законским прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и пројектима за извођење.

Шума је сложена биљна заједница или биогеоценоза (екосистем) шумског дрвећа које утиче једно на друго, као и на средину у којој се налазе. Основни дијелови шуме као екосистема су земљиште, ваздух, шумска животна заједница и геолошка подлога. Шуме су најважнији копнени екосистеми. У њима, поред дрвећа живи много других врста биљака, животиња, гљива и микроорганизама. Сложеност шума се огледа у њиховој израженој спратовности и разноврсној међусобној повезаности свих чланова животне заједнице.

Значај шума, богатство и разноврсност врста које су у њима садржане најбоље одсликава податак да оне садрже преко 50% свјетског биодиверзитета. При томе није мањи ни допринос шума у хетерогености предјела, формирању земљишта, контроли поплава, ерозије земљишта, задржавању и пречишћавању вода, производњи кисеоника, и сл.

По обиму и улози у животној средини, шуме имају велики значај. Оне су фактор стабилности климатских елемената и појава и представљају стабилизатор климе са великим утицајем на цијелу сферу и стабилност свих екосистема. Шуме су главни регулатор односа кисеоника и угљен-диоксида у ваздуху и учествују у пречишћавању загађеног ваздуха.

Заштитна функција шума огледа се и кроз спречавање ерозије, клизишта и забаривања земљишта, а нарочито у спречавању еолске ерозије. Шума је станиште бројним врстама биљака и животиња чији опстанак и развој у значајној мјери зависе од очувања шуме.

Шуме са својом производном, заштитном и рекреативном функцијом, представљају незамјењив природни ресурс. То су и бројним факторима угрожени екосистеми који су од изузетног значаја за очување биљног и животињског свијета и укупно стање животне средине.

Свјетски дан шума (21. март) установљен је како би се нагласила неопходност мудрог управљања шумама и њиховог одрживог коришћења, управо због њихове вишеструке значајне улоге за човјека, и за опстанак Планете у цјелини. Свјетски дан шума се више деценија обиљежава широм свијета. Обиљежавање Свјетског дана шума покренула је Генерална скупштина европске конфедерације пољопривреде још 1971. године, када је Организација UN за храну и пољопривреду – FAO, прихватила ову иницијативу, сматрајући да ће се тиме допринјети јачању увјерења најшире јавности о значају шума и њеној вриједности и улози за човјека – заштитној, производној и рекреативној.

Одрживо газдовање шумама подразумјева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да буду на нивоу којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација како на локалном тако и на националном нивоу, а да се при томе не угрозе и оштете неки други екосистеми (MCPFE, Helsinki, 1993).

Стратегијом развоја шумарства (2011-2021) дефинисано је 7 принципа развоја сектора шумарства:

1. Интегрално екосистемско планирање мултифункционалности шумских екосистема;
2. Повећање површине шума, производности и квалитета залихе и прираста;
3. Оптимално коришћење укупних потенцијала шумских екосистема у складу са потребама друштва;
4. Усаглашеност, поштивање и примјена домаћег и међународног законодавства;
5. Одрживо коришћење укупних шумских ресурса уз заштиту животне средине и очување биодиверзитета;
6. Очување и побољшање здравственог стања шума;
7. Побољшање квалитета образовања, обуке, информација, ангажовања кадрова и научно-истраживачког рада.

Своју дјелатност на узгоју, заштити, искоришћавању шума и осталих шумских производа, узгоју и заштити дивљачи у додијеленим ловиштима, пројектовању и научно-истраживачком раду, ЈПШ "Шуме Републике Српске" остварује у шумама, следећих карактеристика, на основу података из катастра шума који је урађен на дан 31.12.2012. године:

Катастар свеукупних дрвних маса по ширим категоријама шума

Категорија шума	Површина	Залиха свеукупне дрвне масе		Просјечни годишњи прираст		Планирана сјеча (просјечна)	Извршена сјеча (у 2012.г.)
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³
Високе шуме са природном обновом	463 093	151 792 705	327,78	3 810 625	8,23	2 753 591	2 365 232
Високе деградиране шуме	21 415	4 017 928	187,62	80 906	3,78	39 850	21 893
Шумске културе	60 004	8 134 587	135,57	484 427	8,07	125 988	77 334
Изданачке шуме	178 124	21 011 802	117,96	700 305	3,93	318 323	121 608
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	206 321						
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	53 247						
Узурпације	17 837						
Укупно	1 000 040	184 957 022	255,95	5 076 263	7,02	3 237 752	2 586 067

У свијету по једном становнику долази 0,59 ха шуме, Европи 0,34 ха, БиХ 0,57 ха шуме, док се Република Српска налази у самом врху Европе са 0,70 ха по једном становнику.

Од укупне површине од око 1 милион ха, знатне површине заузимају голети подесне и неподесне за пошумљавање и изданачке шуме (43,8 %).

Видљиве су огромне огољеле површине (голети), па према томе и огромне су обавезе свих, а посебно нашег Предузећа на њиховом пошумљавању у оним случајевима гдје је то потребно.

Залихе у високим шумама са природном обновом износе 327,78 м³ свеукупне дрвне масе по једном хектару, односно око 226 м³/ ха нето дрвне масе.

Залихе у шумским културама износе 135,53 м³/ха свеукупне дрвне масе. Залиха у високим деградираним шумама износи 187,62 м³/ха свеукупне дрвне масе, а у изданачким шумама 117,96 м³/ха свеукупне дрвне масе.

Ситуација у приватним шумама је далеко неповољнија. Основна обиљежја приватног шумског посједа у Републици Српској је уситњеност, постоји око 464.000 парцела са око 250.000 власника.

Отвореност шума и шумског земљишта износи 10,04 km на 1000 ха.

Досадашња улагања у градњу нових путева током ратног и поратног периода су незнатна, а углавном се улагало у поправке и одржавање постојећих путева. Улагања у изградњу и реконструкцију шумских камионских путева заслужују посебну пажњу, не само када је ријеч о државним шумама него и о свим другим шумама и шумским земљиштима Републике Српске. Разлози томе су вишеструки. Због ниске отворености шума, етат се не реализује на цијелој површини шумскопривредних подручја. Ниска отвореност шума има за посљедицу повећање трошкова транспорта.

Због ниске отворености, отежане су мјере заштите шума, посебно од пожара.

За Републику Српску шуме и поред горе наведених недостатака представљају један од најзначајанијих привредних ресурса који треба да подстиче привредни и рурални развој Републике, обезбјеђује запошљавање и социјалну сигурност становништва.

Статутом ЈПШ "Шуме Републике Српске" одређена је и обавеза редовне контроле и праћења извршења планских задатака. Редовно се мјесечно прати и анализира динамичко извршење планских обавеза у сјечи, привлачењу до камионског пута, отпреми и стање залиха шумских дрвних сортимената, тромјесечно и осталих натуралних показатеља (узгој, заштита, реализација и др.), а за пола и цијелу планску годину, поред наведених и финансијски ефекти.

Послови, мјере, задаци и активности у 2013. години свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружање квалитетнијих и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Законом о шумама донесеним од стране Скупштине РС („Сл. Гласник РС“ број 75/08 од 15. августа 2008. године), и Измјенама и допунама Закона о шумама („Сл. Гласник РС“ број 60/13 од 18. јула 2013. године), посматрано са правног и

економског становишта дефинисано је мјесто и улога ЈПШ „Шуме Републике Српске“ ад Соколац. Чланом 4. став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса.

Законом о измјенама и допунама Закона о шумама је регулисано да „Министарство врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања“ (члан 31. став 5 Закона о шумама).

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац на основу посебног уговора који закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС .

ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац остварује уговорна права на начин који одговара природним законитостима шумског екосистема, као и мјерама које омогућавају његову интегралну заштиту, одрживост биолошке равнотеже и биодиверзитета, а по основу провођења мјера којима се побољшава еколошка, економска и социјална функција шумског екосистема.

Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума,
- чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,
- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,
- чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,
- заштита шума од пожара и
- други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивање својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Наше Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

- осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,
- повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,

-повећа површине под интензивним засадима ради повећања производње дрвета,

-преводи деградиране шуме у високе шуме уколико то еколошки услови дозвољавају,

-обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и

-обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумева:

-производњу и промет шумских дрвних сортимената,

-производњу и промет шумског репродуктивног материјала,

-сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа,

-експлоатацију камена, пијеска и шљунка за своје потребе,

-управљање ловиштима и

-друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Стратегија развоја шумарства за период 2011. до 2021. године која представља документ којим се подстиче развој сектора шумарства као дио привредног и руралног развоја ради стварања и одржавања запошљавања, заштите природне околине и шумског наслеђа и обнове оштећених шума, побољшања еколошких, економских и социјалних функција шума, подстицања еколошких вриједности дрвета и осталих шумских производа, обезбјеђења комплементарности дрвне индустрије, чија израда је у надлежности ресорног Министарства, разматран је и усвојена на 15. сједници НСРС одржаној 22.02.2012. године.

Стратешки и специфични циљеви одрживог развоја шумарства Републике Српске који произилазе из принципа одрживог развоја сектора шумарства су:

1. Управљање шумама засновано на закону, ефикасним и ефективним стандардима одрживог газдовања.
2. Повећање економског доприноса шумарства друштвеном и руралном развоју Републике Српске.
3. Екосистемско газдовање шумама, очување животне средине, заштита природе и биодиверзитета.
4. Одрживи развој шумарског сектора уз оптимално коришћење полифункционалних потенцијала шумских екосистема у складу са потребама и у тим оквирима, развој и унапређивање појединих функција шума и дјелатности.
5. Одрживи развој приватног шумарства и унапређење стања приватних шума.
6. Очување заштитних шума и шума посебних намјена.
7. Узгој, заштита дивљачи и развој ловства и ловног туризма.
8. Брига о развоју дрвне индустрије, ланца и тржишта дрвних производа.
9. Брига о развоју осталих дјелатности везаних за шуме и шумарство.
10. Образовање кадрова за провођење одрживог управљања сектором и газдовања шумама и развој научно – истраживачког рада.

11. Развој односа са јавности, промоција шумарства и производа шума.
12. Обезбјеђивање финансијских средстава за спровођење Стратегије у циљу повећања доприноса сектора шумарства укупном економском и друштвеном развоју Републике Српске.

У складу са чланом 32. и 33. Закона о шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, је дана 23.11.2009. године, потписало **Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта, у својини Републике Српске укључујући обавезу одржавања**, са Министарством уз претходну сагласност Владе. Уговор је закључен на период од педесет (50) година, са могућности његовог продужавања, ограничавања или одузимања права коришћења дијела или свеукупних шумских ресурса, у складу са одредбама овог Уговора и одговарајућих Законских прописа (члан 19. Уговора).

Извјештај о извршењу Производно – финансијског плана за период 01.01 – 31.12.2013. године представља консолидовани збир извјештаја свих организационих дијелова и обухвата следеће сегменте:

1. Сјеменско – расадничка производња,
2. Шумско – узгојни радови,
3. Заштита шума и шумског земљишта,
4. Производња и реализација шумских дрвних сортимената,
5. Стање залиха шумских дрвних сортимената,
6. Преглед остварене реализације по правцима пласмана,
7. Ловство
8. Сертификација шума
9. Уређивање шума и рад Истраживачко-развојног и пројектног центра,
10. Рад Центра за газдовање кршом Требиње,
11. Стање радне снаге,
12. Инвестициона улагања,
13. Финансијски резултат пословања.

1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА

Сјеменско-расадничка производња организована је кроз Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој, који у свом саставу има пет расадника (Станови-Добој; Петковача-Брчко; Бишина-Шековићи; Ступине-Невесине и Горња Пухарска-Приједор). Новину у овој извјештајној години представља активирање производње садног материјала у „Центру за газдовање кршом“ Требиње у коме је произведено 16 277 садница и то приморског бора, алепског бора и чемпреса. За извршење плана производње припреме су почеле у јесен 2012. год. када су извршене припреме земљишта за сјетву сјемена и пикирање садница.

У „Центру за сјеменско – расадничку производњу“ Добој закључно са 31.12.2013. године, а у складу са планом сјетве шумског и хортикултурног садног материјала за 2013. годину, извршена је сјетва сјемена шумског и хортикултурног садног материјала на површини од 11,04 ха или 39 % од укупне планиране површине (28,40 ха).

Укупно је посијано 7.088,84 kg сјемена или 68,3 % у односу на цјелокупну планирану количину сјемена (10.381,31 kg). Посматрано по типу садног материјала, структура сјетве приказана је у следећој табели:

ТИП САДНОГ МАТЕРИЈАЛА	ПЛАНИРАНА КОЛИЧИНА (y kg)	ИЗВРШЕНА КОЛИЧИНА (y kg)	ИНДЕКС (4=3:2x100)
1	2	3	4
Шумски	4 024,16	6 156,56	153
Хортикултурни	7,15	12,28	172
Љекобиље и житарице	6 350,00	920,00	15
УКУПНО	10 381,31	7 088,84	68

Такође, осим сјетве извршено је и побадање резница тополе у количини од 12.406 комада што представља 62 % планиране количине (20.000 ком). Изградњом сјеменског центра обезбиједили су се услови за дугорочну и стабилну производњу сјемена и садног материјала шумског дрвећа, воћкарица, хортикултурних врста и медоносних врста. Подизање сјеменског центра у Добоју представља савремен корак према развијеном шумарству Европске уније, као и основу на коју се могу надограђивати модерни системи и технологије осталих области савременог шумарства.

Укупна производња садног материјала, у „Центру за сјеменско – расадничку производњу“ Добој закључно са 31.12.2013.год, износи 7.151.280 комада или 99,8% од 7.167.507 укупно произведених садница на нивоу ЈПШ „Шуме РС“ .

У следећој табели дати су подаци о количинама произведеног шумског и хортикултурног садног материјала:

Тип садног материјала	Катег. садног материјала	План. произв. (ком)	Оствар. произв. (ком)	Индекс (4:3x100)
1	2	3	4	5
Шумски	Сјемениште четинара	8 199 800	4 557 706	56
	Сјемениште лишћара	1 370 650	1 147 764	84
	Пикириште четинара	1 148 000	1 251 382	109
	Пикириште лишћара		7 547	
	Укупно	10 718 450	6 964 399	65
Хортикултурни	Сјемениште	69 000	47 252	68
	Ожилиште	39 000	41 963	108
	Пикириште	47 000	65 036	138
	Растилиште	73 000	48 857	67
	Укупно	228 000	203 108	89
СВЕУКУПНО		10 946 450	7 167 507	65

Учешће производње контејнерског садног материјала у укупној производњи

- Класична производња	6.135.864 комада	(86 %)
- Контејнерска производња	1.031.643 комада	(14 %)
<hr/>		
УКУПНО :	7.167.507 комада	(100 %)

План реализације садног материјала је извршен са 81,5%, док је у односу на исти период прошле године извршен са 83 %. Посматрано по појединим категоријама садног материјала, структура реализованог садног материјала је следећа:

Категорије садног материјала	План реализације 2013 (ком)	Извршење реализације 2013 (ком)	Индекс извршења (%)
Сјемениште четинара	1 148 900	815 764	71
Пикириште четинара	698 200	783 129	112
УКУПНО ЧЕТИНАРИ	1 847 100	1 598 893	87
Сјемениште лишћара	713 680	488 748	68
Пикириште лишћара		40	
УКУПНО ЛИШЋАРИ	713 680	488 788	68
ШУМСКИ	2 560 780	2 087 681	82
ХОРТИКУЛТУРНИ	24 100	19 594	81
СВЕУКУПНО	2 584 880	2 107 275	82

У наредној табеле се види да је реализација у 2013. години мања у односу на претходну годину за 17 %.

КУПЦИ	РЕАЛИЗАЦИЈА 2012.год (ком)	РЕАЛИЗАЦИЈА 2013.год (ком)	Индекс 2013/2012 (%)
ОРГАНИЗАЦИОНИ ДИЈЕЛОВИ ЈПШ	2 331 353	1 940 647	83
ФИЗИЧКА ЛИЦА (малопродаја)	56 057	26 993	48
ОСТАЛИ (друга правна лица)	153 399	139 635	91
УКУПНО	2 540 809	2 107 275	83

Шумска газдинства, која су највећи купац садног материјала (92% од укупне реализације), преузела су за 17% мање садног материјала у односу на претходну годину, из разлога неизвршења радова у проширеној репродукцији због недодјељених средстава проширене репродукције.

2. ШУМСКО - УЗГОЈНИ РАДОВИ

Обим и вриједност шумско-узгојних радова у поређењу са планом и претходном годином се види из следеће табеле:

Шумскоузгојни радови у простој репродукцији извршавани су у складу са планом:

- Припрема земљишта за природно подмлађивање је планирана на површини 1.435,39 ха, а остварена је на површини 1.737,03 ха (121%)
- Пошумљавање садњом садница је планирано на површини од 294,20 ха, а пошумљено је 240 ха или 81,54%.
- Попуњавање култура насталих садњом и сјетвом извршено је са 84,43%.

Када су у питању високе деградиране шуме, изданачке шуме и голети способне за пошумљавање, обим ових радова није задовољавајући, извршено је свега 32 % од планираних улагања. Разлог неизвршења ових радова је недостатак потребних финансијских средстава која су прикупљена по основу издвајања средстава за унапређење шума (надокнада за унапређивање општекорисних функција шума) по Закону о шумама чланови 87. 88. и 91.

Предузеће је из тих разлога укупна улагања од 2.009.300 КМ у проширену репродукцију финансирало из властитих извора (1.730.160) и неутрошених, а одобрених средстава проширене репродукције за 2012. годину у укупном износу од 279.140 КМ. Властита средства шумских газдинстава инвестирана су у проширену репродукцију шума само у оним газдинствима која су била ликвидна и која су имала друге изворе финансирања (проста репродукција, добит итд.).

Од укупно 542 ха пошумљених површина 240 ха се односи на просту, а 302 ха на проширену репродукцију. Засађено је укупно 1.883.597 садница од планираних 3.893.520 садница или 48%.

Укупна вриједност шумскоузгојних радова је 7.796.451 КМ. Вриједност улагања у шумско-узгојне радове у 2013. години је за 4 индексних поена већа у односу на ниво улагања у 2012. години (или сса 312.000 КМ).

3. ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истицати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног присвајања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Трошкови заштите шума у 2013. години у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" износили су укупно 10.830.086 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови:

Чување шума (чуварска служба)	9 027 870 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	115 706 КМ
Заштита шума од инсеката	802 904 КМ
Заштита шума од биљних болести	75 899 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	621 872 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	149 950 КМ
Остали видови заштите	35 885 КМ
Укупно	10 830 086 КМ

Шумске штете

У току 2013. године поднешено је укупно 2 808 пријава за шумске штете, од тога 39 % кривичних и 61 % прекршајних пријава.

Причињене штете у 2013. години су за 15 % мање од штета причињених у претходној години (26 % посматрано финансијски). Од укупно причињених штета на 70 % су поднесене пријаве.

И даље је веома мали број ријешених пријава, тако да је проценат наплаћених штета у односу на оне за које су поднесене пријаве свега 3,3 %. Бесправне штете представљају велики проблем Јавном предузећу, а посебно је изражен проблем у сљедећим шумским газдинствима: ШГ Јахорина 3 746 m³, ШГ Бања Лука 2 310 m³, ШГ Борја 1 466 m³, ШГ Бинач 1 428 m³, ШГ Романија 1 360 и ШГ Добој 1 041 m³. У ових шест газдинстава причињена штета износи 11 351 m³, што је 68 % укупно евидентиране штете у Предузећу.

Година	Укупна евидентирана штета		Пријаве - текуће године								
			Поднесено				У поступку		Ријешено		Наплаћено
	m ³	KM	Број		Величина штете		Кривична пријава	Прекршајна пријава	Кривична пријава	Прекршајна пријава	KM
			Кривична пријава	Прекршајна пријава	m ³	KM					
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
2012.	19 892	3 031 726	1 071	1 660	14 754	2 363 308	994	1 415	77	245	48 449
2013.	16 809	2 256 157	1 091	1 717	11 779	1 640 392	993	1 305	98	412	54 394
Индекс 13/12	85	74	102	103	80	69	100	92	127	168	112

Из горе наведених података видљиво је да је заштита шума од бесправних сјеча и даље велики проблем ЈПШ, тако да се намеће општи закључак да се овом сегменту заштите шума треба посветити још већа пажња. За ублажавање ових негативних појава интензивирана је сарадња са институцијама система (МУП, тужилаштво, суд) како би се убрзало рјешавање пријава за шумске штете.

Овом приликом морамо маркирати као највеће жариште бесправних сјеча у последњем десетогодишњем периоду подручје којима газдују ШГ Јахорина и ШГ Романија. Све мјере које су у прошлости предузимане очигледно нису у потпуности зауставили ову негативну активност, те и овим путем апострофирамо да је за сузбијање ових негативности потребно појачати активности **свих радника у овим газдинствима, радника ЦЈБ Источно Сарајево и надлежних судских институција на овом подручју.**

Све ово захтјева да се у контексту заштите од бесправних сјеча, бесправног присвајања готових шумских дрвних сортимената и бесправног промета шумских дрвних сортимената у шумским газдинствима предузимају конкретније мјере заштите у сарадњи са МУП-ом и шумарском инспекцијом, а са нивоа ЈПШ "Шуме Републике Српске" путем појачаних контрола промета, како би се смањило удар на шуме и такве штете свеле на најмању мјеру.

За успјешније обављање послова заштите шума од бесправних сјеча и крађа шумских дрвних сортимената веома су значајне Измјене и допуне Закона о прекршајима Републике Српске (Сл. гласник РС- 29/10 од 09.04.2010. године), којима је враћен легитимитет чуварској служби Предузећа да подноси прекршајне пријаве за бесправну сјечу и крађу, што је дотад било искључиво право инспекцијских органа.

Заштита шума од поткорњака

Заштита шума од биљних болести и штеточина врши се у складу са законским прописима и годишњим Планом рада.

Заштита шума од поткорњака базира се на :

- успостављању шумског реда,
- контроли здравственог стања састојина гдје су видљиви симптоми напада,
- санитарним сјечама,
- контроли угрожених састојина помоћу феромонских клопки.
- мониторингу здравственог стања састојина

Укупно су постављене 2 890 клопке у шумским газдинствима од чега је највише екотрапових, поред којих се још употребљавају тајсон и цјевасте клопке. Као и ранијих година највећи број клопки је постављен у шумском газдинству "Горица" из Шипова. Са становишта опасности од пренамножења поткорњака, додатну опасност је представљало повећање залиха шумских дрвних сортимената због проблема пласмана, тако да је Управа предузећа дала одговарајућа упутства шумским газдинствима у циљу прилагођавања производње могућностима продаје шумских дрвних сортимената на тржишту.

Обилније сњежне падавине су за посљедицу имале већи број сњеголома и сњегоизвала у једном броју шумских газдинстава. Ако на то додамо и временске прилике у љетњем и јесењем дијелу године које су се карактерисале изузетно дугим сушним периодом, видно је да су шумске састојине у доброј мјери девитализоване, за што нам је директна потврда број ухваћених инсеката, те је тако у прошлој години ухваћено:

- 3 750 000 јединки осмозубог смрчиног поткорњака *Ips tipographus* (у 1 450 клопки);
- 4 630 000 јединки шестозубог смрчиног поткорњака *Pityogenes chalcographus* (у 1 350 клопки);
- 49 000 јединки пругастог дрвенара *Xyloterus lineatus* (у 90 клопки).

Заштита од губара

Једна од највећих штеточина наших лишћарских шума је губар (*Lymantria dispar*), који је на нашим просторима аутохтона врста са периодичним пренамножењима на великим површинама са великим економским и естетским штетама. Контролом бројности губара у 2013. години јајна легла губара евидентирана су у сљедећим шумским газдинствима: „Бања Лука“, „Градишка“, „Добој“, „Врбања“, „Борја“, „Приједор“, „Мајевица“, „Дрина“ и „Бирач“ на укупној површини од 90 281 хектара, од чега је структура нападнуте површине по интезитету напада следећа:

- слаб напад на површини	40 087 хектара,
- средњи напад на површини	19 582 хектара,
- јак напад на површини	10 858 хектара и
- врло јак напад на површини	19 751 хектара.

Због немогућности сузбијања каламитета механичким путем, оперативни тим који је формиран на нивоу ресорног министарства одлучио је да се изврши авио-третирање губара у шумским газдинствима Градишка и Бања Лука. Авио-третирање губара обављено је у мају на укупно 6.000 ха, на локалитетима Просара, Црни врх и Јошавка. На локалитету Просара на површини од 2700 ха, присутна је дефолијација до 10%, на локалитету Црни Врх на површини од 2050 ха 20%, док је на локалитету Јошавка, због значајне дефолијације прије третмана, просјечна дефолијација на површини од 1250 ха између 35-40%. С обзиром да је просјечна бројност јајних легала на цијелој површини била око 6.300 легала по хектару, може се констатовати да би, у случају изостанка третмана, дошло до потпуног голобрста на цијелој површини.

У наредном периоду Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, ЈП „Шуме РС“ а.д. Соколац у сарадњи са Шумарским факултетом наставиће са праћењем популације губара (бројност легала, паразитираност лутки, имага,

процент неоплођених јаја и проценат паразитираности јаја у јајним леглима). Након прикупљања и обраде ових података утврдиће се даљи правци активности на сузбијању бројности популације губара.

Шумски пожари

Пожари представљају велику опасност за шуме и шумске културе посебно на подручју херцеговачког крша и шумскопривредних подручја са више топлих дана и мање падавина у току љетног периода.

Ако имамо у виду да је 2013. година била далеко повољнија по питању количине падавина од 2012. године, онда не треба да чуде подаци поређења са претходном годином. У 2013. години је евидентирано 94 шумских пожара, што је 17% у односу на 2012 годину, захваћена површина пожаром је 98% мања него прошле године и износи 422 ha.

Са аспекта противпожарне заштите повољна околност је да је у укупном броју пожара један пожар био високи, док су 4 пожара из категорије подземних, а сви остали су у категорији приземних пожара (89 пожара), тако да су материјалне штете много мање него што би биле да је било веће учешће високих пожара. На укупно опожареној површини физиолошки је оштећено 2 040 m³, док је према извјештајима из организационих дијелова евидентирана тотално уништена дрвна маса у количини од 741 m³. Гро дрвне масе изгорио је на подручју Центра за газдовање кршом Требиње (406m³), односно 55% од укупно евидентираних тотално уништене дрвне масе.

У току године поднесено је 11 пријава за изазване пожаре, од којих ниједна није ријешена, што је негативна појава која се понавља од раније да се за мали број пожара евидентира кривац, а да се касније у правосудним институцијама и тако мали број окривљених лица споро процесуирају.

Без обзира на неповољне временске прилике и даље је главни узрок шумских пожара антропогене природе (у претходној години пожари су највећим дијелом иницирани чишћењем и спаљивањем отпада са приватних имања, одакле се ватра ширила на шумска подручја), што само по себи свједочи да је свијест грађана по питању опасности и штетног дјеловања шумских пожара и даље на ниском нивоу. Да би дошло до смањења ове елементарне непогоде у будућности, потребно је да шира друштвена заједница предузме како превентивне, тако и репресивне мјере на елиминисању ове опасности.

Година	Број пожара	Површина шума захв. пожаром	Физиол. оштећена др. маса	Тотално уништена др. маса	Директна штета	Трошкови гашења пожара	Број пријава у текућој години
		ha	m ³	m ³	КМ	КМ	
2012.	546	25 509	312 064	83 492	7 084 772	743 485	70
2013.	94	422	2 040	740	286 973	48 199	11
Индекс 13/12	17	2	1	1	4	6	16

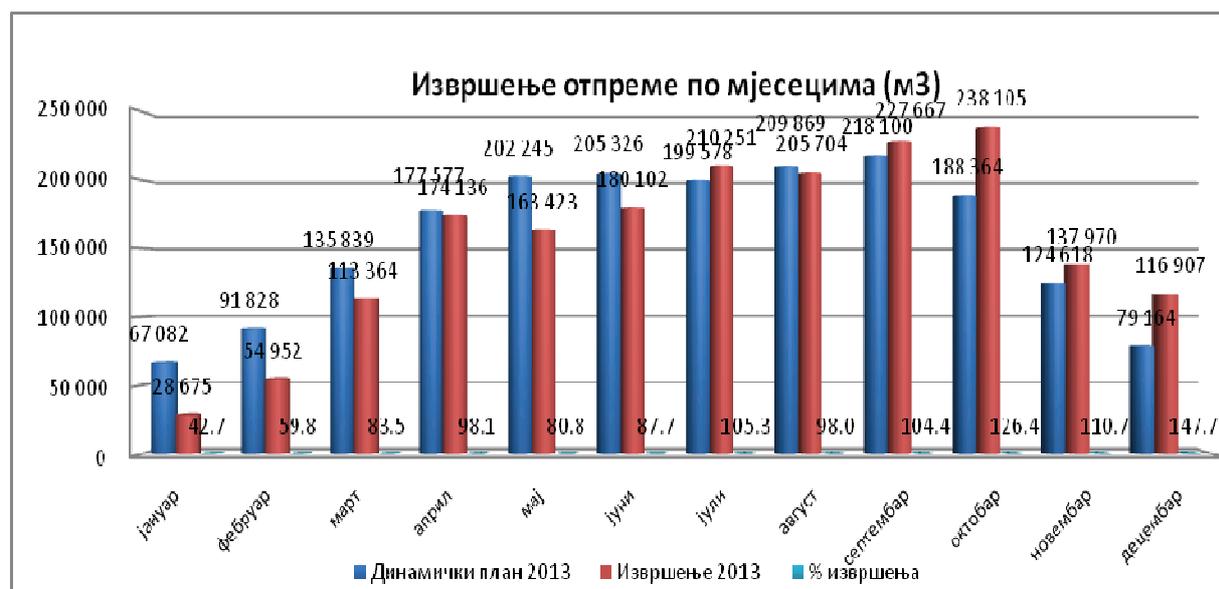
4. ПРОИЗВОДЊА И РЕАЛИЗАЦИЈА ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА

Производња шумских дрвних сортимената је најважнији дио наше дјелатности са економског и организационог становишта, без које нема претпоставки за било каква улагања у остале дјелатности, испуњавање обавеза по основу Закона о шумама, односно биолошку репродукцију, уређење и унапређење шума, заштиту шума, инвестициона улагања и сва друга улагања која захтијевају одређена финансијска средства.

Јавно предузеће шумарства „Шуме Републике Српске“ је у 2013. години извршило сјечу у обиму 1,88 милиона m^3 шумских дрвних сортимената, а реализацију у обиму 1,85 милиона m^3 шумских дрвних сортимената.

Фаза рада	Извршење 2012.г.	План 2013.г.	Извршење 2013.г.	% извршења	
				4/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Сјеча и израда	1 803 910	1 892 991	1 882 138	104	99
Привлачење	1 654 679	1 779 176	1 775 871	107	100
Реализација	1 771 736	1 899 589	1 852 203	105	98

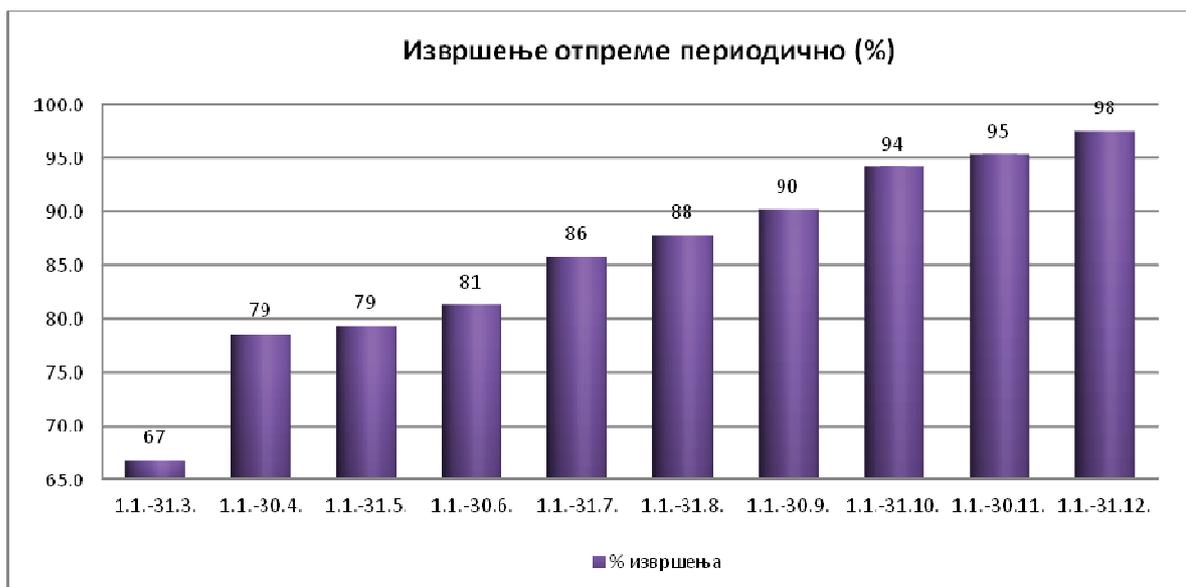
Сјеча је у 2013. години извршена са **99,4%** од планиране, а отпрема са **98%**, чиме је премашен прошлогодишњи обим производње. Проценти остварења сјече и отпреме би достигли и 100% извршења да потражња за шумским дрвним сортиментима у првој половини пословне године није било у знатном паду, тако да је и активност сјече морала бити повремено обустављана, што је видљиво на графикану:

Процент од 98% за извршење отпреме је задовољавајући проценат извршења.

Октобар је мјесец са најбољим извршењем плана у 2013. години. Максималан износ отпреме у 2013. години је извршен у октобру са 238 хиљада m^3 , поред септембра са 227 хиљада m^3 , јула са 210 хиљада m^3 и августа са 206 хиљада m^3 .

Током године потврђен је позитиван тренд сустизања плана отпреме шумских дрвних сортимената гледано периодично од почетка године (67-98%), што је приказано на графикану:

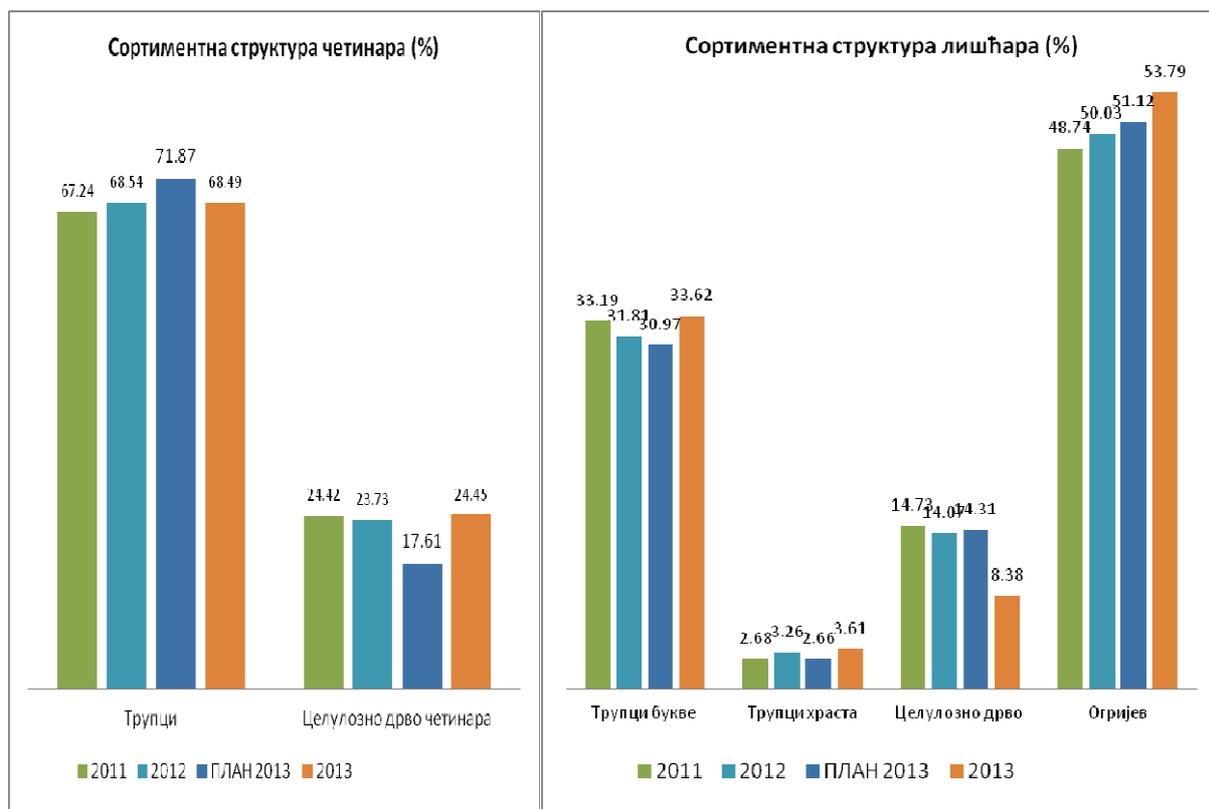

Анализирајући остварену производњу и реализацију шумских дрвних сортимената у 2013. години можемо закључити следеће:

- Индекси извршења производње шумских дрвних сортимената у односу на план су такви да је сјеча извршена са 99,4%, извоз у потпуности са 100%, а реализација са 98%. У поређењу са претходном годином евидентно је побољшање у све три фазе производње: сјеча је већа 4 %, извоз 7 %, а реализација за 5 %.

- Сјеча и израда шумских дрвних сортимената је остварена са 99 % у односу на план, и то сјеча четинара са 106% и сјеча лишћара са 95 %.

- Планирано учешће трупаца четинара у укупним четинарима у реализацији је 71,87 %, а остварено 68,49%. Учешће трупаца букве и храста у укупним лишћарима је 37,24 %, и веће је од планом предвиђеног за 3,62 %, што је приказано на дијаграмима:

Такође, из дијаграма је видљиво да је учешће трупаца букве и храста у укупно реализованој количини шумских дрвних сортимената веће него планирано, али и од оствареног у претходним годинама.

Од укупне производње 90 % шумских дрвних сортимената је из редовне сјече, а 10 % од ванредних сјеча. Шумски дрвни сортименти из редовне сјече су 95 % из високих шума са природном обновом, а остатак из осталих категорија шума, док код ванредних сјеча 80,3 % је из високих шума са природном обновом, 0,9 % из високих деградираних шума, 7,4 % из шумских култура и 11,4 % из изданаčkih шума. Укупна нето маса добијена од ванредних сјеча је 186 103 m³, од тога 61 % шдс четинара и 39 % шдс лишћара.

Просјечне цијене сјече и привлачења за 2013. годину су 36,72 KM/m³ властитим средствима рада, док је за исти период прошле године просјечна цијена износила 39,65KM/m³. Трошкови властите механизације у односу на 2012. годину у сјечи су смањени за 1,68KM/m³, а привлачења 1,25KM/m³, што укупно износи 2,93KM/m³.

На основу смањења просјечне цијене сјече и привлачења, направљене су смањени су трошкови у Предузећу од око 1 милион KM на радове извршене сопственом механизацијом.

Поред тога, просјечне цијене сјече извођача радова у односу на 2012. годину смањене су за 0,37KM/m³, а просјечне цијене привлачења су повећане за 0,07KM/m³. Укупно смањење трошкова сјече и привлачења извођача радова је 263.996KM.

На основу напријед наведеног види се да су трошкови извођења радова у шумарству у 2013. години, у односу на 2012. годину, мањи за 1,266 милиона KM.

5. СТАЊЕ ЗАЛИХА ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА

Укупне залихе поређене са последње три године су приказано у следећој табели:

Налазе се	Стање залиха на дан 31.12.				%		
	2010.г.	2011.г.	2012.г.	2013.г.	5/2	5/3	5/4
1	2	3	4	5	6	7	8
Код пања	155 388	83 531	114 512	107 937	69	129	94
Камионски пут	49 817	59 910	59 592	102 828	206	172	173
Центр. стовариште	6 638	5 879	6 669	2 804	42	48	42
Укупно:	211 843	149 319	180 773	213 570	101	143	118

Залихе су веће од оптималних (коэффициент 1,4), на шта је утицало смањење тражње за ШДС крајем 2013. године. У поређењу са залихама у претходне три године овогодишње су највеће на шта су индиректно утицали повољни временски услови на крају године, те су сјеча и извоз извршавани у већем обиму него претходних година, а отпрема дрвних сортимената је била нешто мања као и ранијих година. Мања отпрема је била пракса и претходних година, јер дрвопрерађивачи вјероватно у току јесени формирају нешто већу залиху ШДС. Само у децембру мјесецу залихе ШДС су повећане за 17 256 м³. У току 2013. године залихе повећане за 32 797 м³ (или 18 индексних поена).

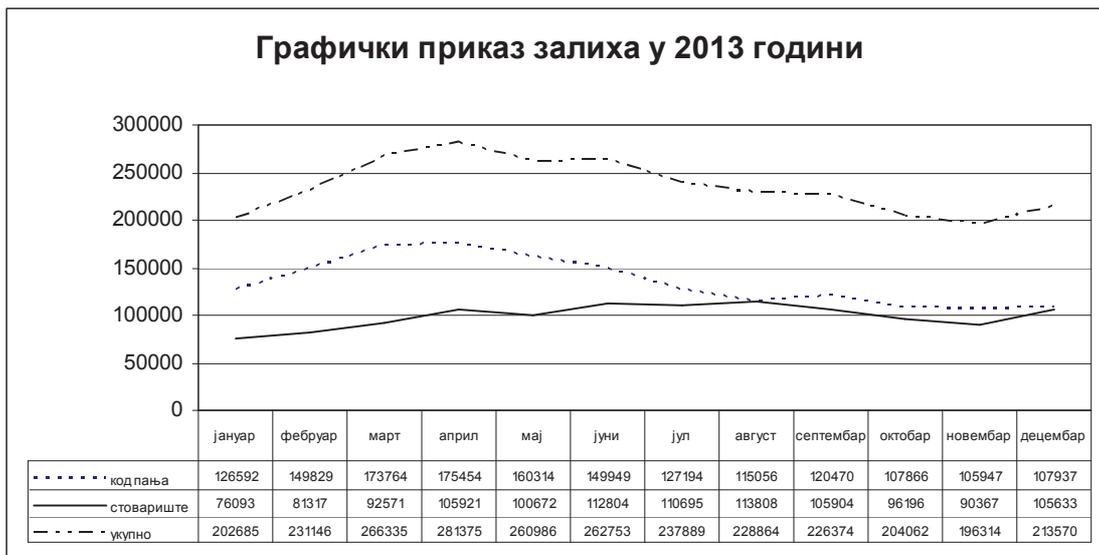
Структура залиха по мјесту је нешто повољнија у односу на претходне године (што се најбоље види на графикону залиха 2009-2013), те тако сада залихе код пања у укупним залихама партиципирају са 51% што је мање него претходних година.

Сортиментна структура залиха не одражава структуру производње, тако да трупци четинара и лишћара у укупној производњи чине 49 % (трунци четинара 68 %, трунци лишћара 33 %), док у залихама учествују са 35 % (трунци четинара у укупним четинарима 61 %, трунци лишћара у укупним лишћарима 16 %).

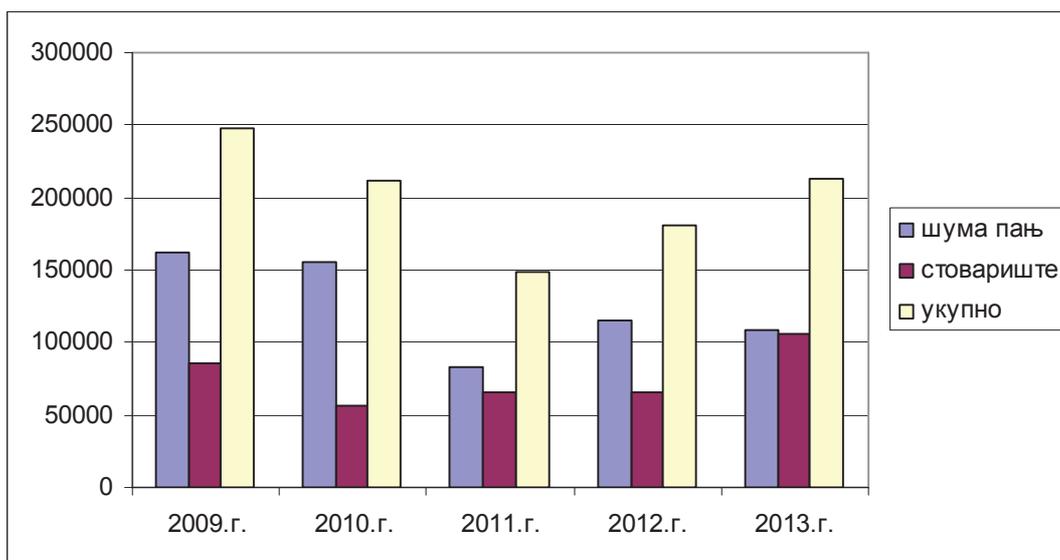
Огрев у укупној производњи шдс учествује са 33%, а у залихама са 11 индексна поена више.

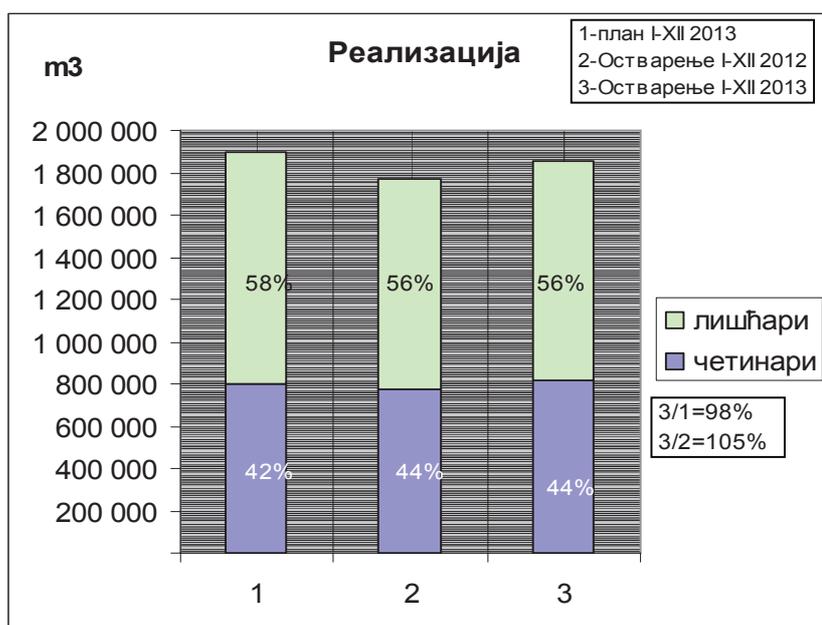
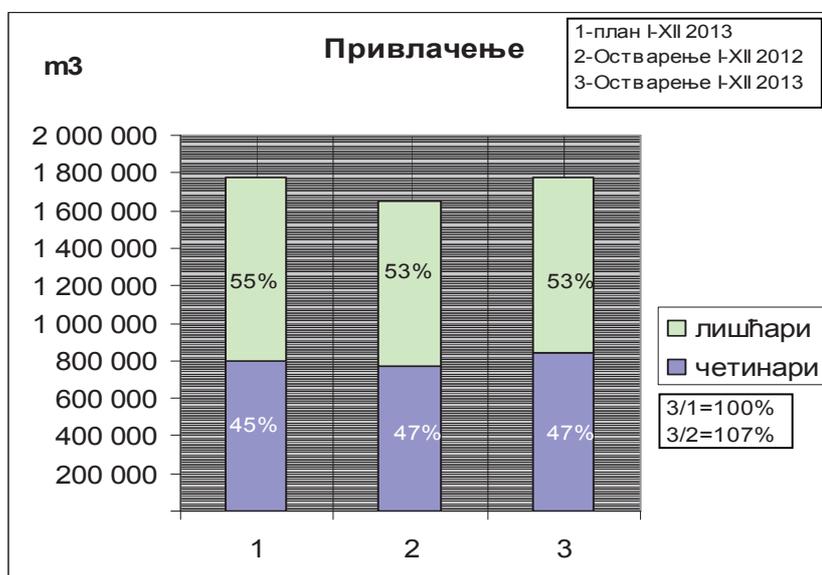
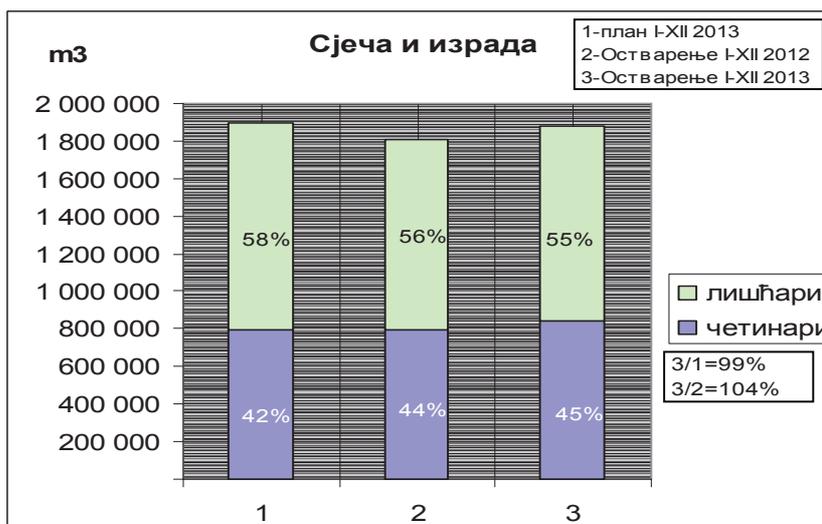
Диспропорција квалитетне структуре шдс у производњи са једне стране и у залихама са друге стране, условљена је технолошким процесом рада (мање вриједни сортименти по правилу се извозе и реализују у завршној фази радова) и већом потражњом на тржишту за вриједнијим шумским дрвним сортиментима, првенствено трунцима. Ова појава се може сматрати и позитивном ако се узме у обзир да се мањим задржавањем вриједнијих ШДС смањује и могућност њиховог декласирања у смислу квалитета.

Графички приказ залиха у 2013 години

Стање залиха 2009-2013 по складиштима

УПОРЕДНИ ПОКАЗАТЕЉИ СТАЊА ЗАЛИХЕ У ОДНОСУ НА ЈЕДНОМЈЕСЕЧНУ ПЛАНИРАНУ ПРОИЗВОДЊУ

01.01.2013.- 31.12.2013.

Шумско газдинство	Сјеча Планирано 01.01.13- 31.12.13.	1-мјес. произ. Планирано 01.01.13-31.12.13.	Залиха 01.01.2013.	Залиха 31.12.2013.	Коефицијент у односу на 1- мјес. план. произ.	
					01.01.2013.	31.12.2013.
"Бања Лука"	92 121	7 677	9 263	7 608	1.2	1.0
"Оштрељ "	86 040	7 170	3 675	7 908	0.5	1.1
"Клековача- Потоци"	46 990	3 916	5 621	2 353	1.4	0.6
"Панос"	51 845	4 320	5 153	7 063	1.2	1.6
"Бирач"	86 011	7 168	9 135	17 927	1.3	2.5
"Градишка"	147 707	12 309	26 796	27 942	2.2	2.3
"Добој"	49 497	4 125		681	0.0	0.2
"Зеленгора"	39 121	3 260	4 294	4 718	1.3	1.4
"Трескавица"	26 924	2 244	590	475	0.3	0.2
"Чемерница"	46 033	3 836	4 008	3 411	1.0	0.9
"Врбања"	86 815	7 235	4 516	6 353	0.6	0.9
"Мајевица"	16 200	1 350	904	1 598	0.7	1.2
"Лисина"	58 582	4 882	7 667	6 534	1.6	1.3
"Ботин"	34 044	2 837	1 979	9 078	0.7	3.2
"Јахорина"	69 920	5 827	13 194	9 052	2.3	1.6
"Приједор"	117 515	9 793	16 053	15 628	1.6	1.6
"Рибник"	122 624	10 219	12 679	15 525	1.2	1.5
"Сјемећ"	73 915	6 160	3 042	3 841	0.5	0.6
"Романија"	109 440	9 120	13 802	13 458	1.5	1.5
"Дрина"	63 966	5 331	3 434	5 478	0.6	1.0
"Маглић"	87 785	7 315	8 058	11 030	1.1	1.5
"Борја"	113 500	9 458	4 922	3 452	0.5	0.4
"Височник"	100 992	8 416	5 405	6 499	0.6	0.8
"Вучевица"	59 091	4 924	7 210	14 890	1.5	3.0
"Горица"	105 664	8 805	9 376	11 069	1.1	1.3
Цент.за.г.кршом	650	54		0	0.0	0.0
УКУПНО	1 892 991	157 749	180 773	213 570	1.1	1.4

Item	Description	Quantity	Unit	Price	Total
1	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...
23	...	...	...	...	...
24	...	...	...	...	...
25	...	...	...	...	...
26	...	...	...	...	...
27	...	...	...	...	...
28	...	...	...	...	...
29	...	...	...	...	...
30	...	...	...	...	...
31	...	...	...	...	...
32	...	...	...	...	...
33	...	...	...	...	...
34	...	...	...	...	...
35	...	...	...	...	...
36	...	...	...	...	...
37	...	...	...	...	...
38	...	...	...	...	...
39	...	...	...	...	...
40	...	...	...	...	...
41	...	...	...	...	...
42	...	...	...	...	...
43	...	...	...	...	...
44	...	...	...	...	...
45	...	...	...	...	...
46	...	...	...	...	...
47	...	...	...	...	...
48	...	...	...	...	...
49	...	...	...	...	...
50	...	...	...	...	...
51	...	...	...	...	...
52	...	...	...	...	...
53	...	...	...	...	...
54	...	...	...	...	...
55	...	...	...	...	...
56	...	...	...	...	...
57	...	...	...	...	...
58	...	...	...	...	...
59	...	...	...	...	...
60	...	...	...	...	...
61	...	...	...	...	...
62	...	...	...	...	...
63	...	...	...	...	...
64	...	...	...	...	...
65	...	...	...	...	...
66	...	...	...	...	...
67	...	...	...	...	...
68	...	...	...	...	...
69	...	...	...	...	...
70	...	...	...	...	...
71	...	...	...	...	...
72	...	...	...	...	...
73	...	...	...	...	...
74	...	...	...	...	...
75	...	...	...	...	...
76	...	...	...	...	...
77	...	...	...	...	...
78	...	...	...	...	...
79	...	...	...	...	...
80	...	...	...	...	...
81	...	...	...	...	...
82	...	...	...	...	...
83	...	...	...	...	...
84	...	...	...	...	...
85	...	...	...	...	...
86	...	...	...	...	...
87	...	...	...	...	...
88	...	...	...	...	...
89	...	...	...	...	...
90	...	...	...	...	...
91	...	...	...	...	...
92	...	...	...	...	...
93	...	...	...	...	...
94	...	...	...	...	...
95	...	...	...	...	...
96	...	...	...	...	...
97	...	...	...	...	...
98	...	...	...	...	...
99	...	...	...	...	...
100	...	...	...	...	...

Количине и вриједност испорука по сортиментном нападу, те остварене цијене, поређене са истим категоријама из 2012. године и планом предвиђеним величинама приказане су у табели Упоредни показатељи реализације шумских дрвних сортимената.

Сумарно посматрајући све дрвне сортименте лишћара и четинара који су реализовани у 2013. години (не рачунајући малопродају ШДС) остварена је просјечна продајна цијена од 86,21 КМ/м³ и већа је од упоредне за 3,03 КМ/м³, а у односу на планску за 2,25 КМ/м³. Ово је до сада највећа остварена годишња просјечна цијена од оснивања Предузећа.

Просјечно остварена цијена трупаца четинара је 118,84 КМ/м³, мања је од упоредне 2012. године за 1,41 КМ/м³, а за 0,60 КМ/м³ од планиране цијене.

Просјечна цијена дрвних сортимената четинара (свих) је 98,38 КМ/м³ и мања је од упоредне у 2012 г. за 0,06 КМ/м³, а од планиране за 3,65 КМ/м³. Разлог одступања остварене цијене за све четинаре у односу на план је посљедица неповољне сортиментне структуре која се најдрастичније види на повећаном учешћу целулозног дрвета четинара које износи 24,45 % и за 6,84 индексних поена је веће у односу на план.

Овдје треба имати у виду да је у овој години било непланираних радова у случајним ужицима у обиму од 186.103 м³, чиме је план сјече случајних ужитака премашен за 80.942 м³, односно 77%, што је утицало на већу производњу мање вриједних сортимената и значајно утицало на висину просјечне цијене.

Просјечна цијена букових трупаца је 100,44 КМ/м³ и веће је од упоредне године за 4,65 КМ/м³, а од планиране цијене за 4,40 КМ/м³.

Просјечна цијена трупаца храста је 161,76 КМ/м³, већа је од упоредне за 2012. годину за 3,14 КМ/м³, док је од планиране већа за 8,81 КМ/м³.

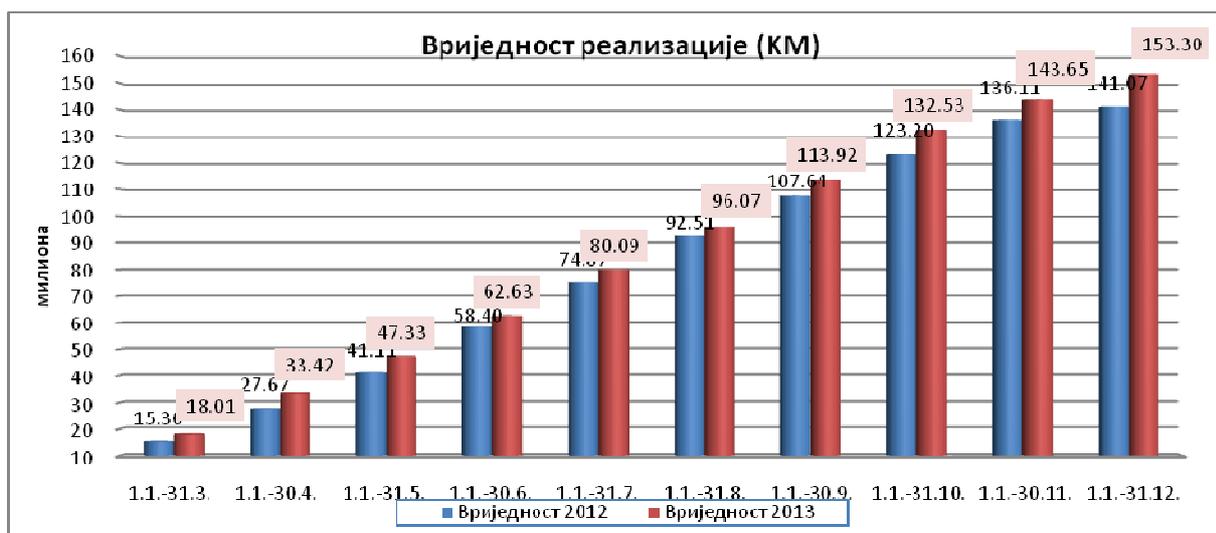
Просјечна цијена дрвних сортимената лишћара је 75,51 КМ/м³, и већа је од упоредне за 5,72 КМ/м³, а од планиране за 6,13 КМ/м³.

Ово су позитивни показатељи, али убудуће треба радити на томе да ово буде још боље кроз поправљање сортиментне структуре четинара (повећање учешћа трупаца у односу на целулозу), као и квалитетна структура трупаца лишћара (ту прије свега мислимо на повећање учешћа Ф и Л трупаца). У 2013. години вршена је продаја ШДС путем лицитације у ШГ Градишка.

6. ПРЕГЛЕД ОСТВАРЕНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПО ПРАВЦИМА ПЛАСМАНА

Вриједност фактурисане реализације (без ПДВ-а) у 2013. години износи 153,3 милиона КМ, што је за 12,2 милиона КМ више од остварене у истом периоду прошле године.

За приближан обим отпреме у 2012. и 2013. години Предузеће је током године остваривало веће вриједности реализације за све посматране периоде, што је приказано на дијаграму.

Остварењем вриједности реализације од 153,3 КМ, премашена је планирана вриједност реализације за 0,4 милиона КМ, а ово је уједно и максимално остварена вриједност реализације од оснивања Предузећа до данас.

Ако посматрамо фактурисану и наплаћену реализацију по правцима пласмана, поређено са одговарајућим подацима претходне године, имамо следеће стање:

(КМ са ПДВ)

Купци	Укупна реализација за период 01.01-31.12.		Наплаћено		Ненаплаћена потраживања на дан		%	%
	2012.г.	2013.г.	2012.г.	2013.г.	31.12.2012.	31.12.2013.		
1	2	3	4	5	6	7	4/2	5/3
Укупно АД								
Укупно нове државне пилане	1 719 056	1 765 115	997 819	929 476	721 237	835 639	58	53
Купци из РС	139 653 321	150 480 953	127 795 167	135 524 132	11 858 154	14 956 821	92	90
Купци из Федерације БиХ	12 247 484	16 842 527	11 225 325	15 711 313	1 022 159	1 131 214	92	93
Државне установе и буџетски корисници	3 743 782	3 134 337	2 921 953	2 384 322	821 829	750 015	78	76
Физичка лица	6 620 317	6 123 740	6 398 274	5 876 006	222 043	247 734	97	96
Купци из иностранства	2 109 517	1 791 404	2 098 724	1 783 480	10 793	7 924	99	100
Укупно:	166 093 477	180 190 105	151 437 263	162 208 728	14 656 214	17 981 337	91	90

Укупна реализација као и наплата потраживања је на задовољавајућем нивоу, с обзиром на веома тешку годину иза нас. Протекла година, праћена великом свјетском економском кризом, је веома специфична година јер је било веома тешко обезбједити пласман робе било које врсте, што се посебно осјетило у привредним гранама. ЈПШ је имало огроман проблем да обезбједи пласман за трупаце четинара, што се ипак уз изузетне напоре успјело, захваљујући одлукама Надзорног одбора о продужетку рокова наплате потраживања.

Укупан проценат наплате текуће реализације је на нивоу прошлогодишњег око 90%, чиме можемо бити задовољни, али је евидентно да је реализација (са ПДВ-ом) већа за око 14 милиона КМ у 2013. години, односно наплаћена реализација је већа за око 11 милиона КМ у односу на 2012. годину, што је резултат повећане реализације и одложеног плаћања са извјесном наплатом.

Ненаплаћена потраживања из текуће реализације на дан 31.12.2013. године нису доспјела на наплату у складу са Одлуком Министарства привреде и енергетике о одгођеном плаћању.

Њихов рок доспјећа ће бити у јануару, фебруару и марту мјесецу сходно валутном року, а у табели су изражена у укупној реализацији.

Стање ненаплаћене реализације заједно са стањем ненаплаћених потраживања од купаца из ранијег периода приказано је у следећој табели:

Купци	Потраживања 01.01.2013.	Реализација 01.01.2013- 31.12.2013.	Укупно	Наплаћена потр.	Укупна потр. 31.12.2012.	% нап.
	1	2	3=1+2	4	5=3-4	4/3
Укупно АД	12 294 210	0	12 294 210	197 720	12 096 490	2
Укупно нове државне пилане	3 919 733	1 817 144	5 736 877	1 681 619	4 055 258	29
Купци из РС	25 147 783	150 480 952	175 628 735	146 940 551	28 688 184	84
Купци из Федерације БиХ	1 771 849	16 842 527	18 614 376	16 413 889	2 200 487	88
Државне установе и буџетски корисници	3 651 083	3 134 337	6 785 420	3 295 274	3 490 147	49
Физичка лица	379 298	6 123 740	6 503 038	6 106 275	396 762	94
Купци из иностранства	769 343	1 791 404	2 560 747	1 792 275	768 472	70
Свеукупно	47 933 298	180 190 105	228 123 403	176 427 603	51 695 799	77

У структури укупних потраживања на дан 31.12.2013. године 23 % отпада на бивша државна предузећа дрвне индустрије, на предузећа дрвне индустрије које је откупила Влада РС 8 %, на приватна предузећа из Републике Српске 55 %, из Федерације БиХ 4 %, док државне установе у укупним потраживањима учествују са 7 %.

Сва ненаплаћена потраживања од купаца из ранијих година су књижена у складу са рачуноводственим стандардима и књиговодствено су пренесена на сумљива и спорна потраживања и извршена је њихова исправка на терет трошкова пословања.

Од укупно наплаћених потраживања у 2013. години наплаћено је око 14 милиона КМ из претходних година што је значајан показатељ у вези са побољшањем финансијске дисциплине.

У сегменту остварене реализације и наплате потраживања битно је напоменути да је у 2013. години по први пут наплаћена сва реализована количина ШДС у текућој години од "Нове Романије".

7. ЛОВСТВО

Дивљач и други природни ловни ресурси су у својини Републике, којима одрживо управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, под условима прописаним Законом о ловству (ЗОЛ).

Влада, на приједлог Министарства, установљава ловишта и врши промјену њихових граница на основу еколошке, економске и инфраструктурне документације.

Законом о ловству је дефинисано, да су корисници ловишта правни субјекти, који су добили ловишта на кориштење (ловачка удружења, предузећа шумарства и друга правна лица регистрована за бављење дјелатностима ловства).

Према Закону о измјенама и допунама Закона о ловству, који је донешен прошле године, по намјени ловишта могу бити посебна, привредна и спортско-рекреациона.

Посебна и привредна ловишта установљава Влада, одлуком, на приједлог Министарства и одређује кориснике.

Јавна предузећа газдују посебним и привредним ловиштима. Привредно-спортска ловишта по допунама Закона се укидају.

Међутим привредно-спортска ловишта и даље егзистирају на терену, мада их је требало подјелити између пријашњег корисника и ловачког удружења, тј. на привредно и спортско-рекреационо ловиште.

Годишњи планови газдовања ловиштима, додјеленим на газдовање појединим шумским газдинствима, раде се за период 01.04. текуће до 31.03. наредне године. То је период биолошке, односно ловне године, па се за исти временски период прати и извршење планских задатака. То нам ускраћује да у овом извјештајном периоду (01.01.2013. – 31.12.2013.) имамо прецизне податке о извршењу ловног плана.

Годишњи план ловства ЈПШ "Шуме Републике Српске" представља збир годишњих планова 22 ловишта из 17 шумских газдинстава, која се налазе у саставу Јавног предузећа, на простору од 597.658 ха (20% ловне површине Републике Српске).

Осим ових ловишта, привремено су додијељена на управљање, рјешењима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде слиједећа ловишта: Бардача, Бирач и Ново Горажде.

Површина тих ловишта износи 37.120 ха, па је укупна површина наших ловишта, привремено, повећана на 634.778 ха.

То је еколошки здрав простор, који насељава аутохтона дивљач овог поднебља, високе трофејне вриједности.

Евиденције о реализацији планираних мјера, по ЗОЛ-у, достављају се Министарству до 30. маја. Ових термина и поступака при планирању и реализацији планова корисници ловишта у ЈПШ се придржавају.

У погледу успјешности газдовања ловиштем у оквиру ЈПШ "Шуме Републике Српске" постоји широк квалитативни распон, од оних који раде и који су доста урадили и ловство одмах схватили као интегрални дио своје дјелатности, до оних који су у ловству недовољно учинили.

Такво стање у појединим случајевима је углавном производ објективних околности, али и субјективних фактора. Значајан корак напријед у газдовању ловиштима ЈПШ РС направљен је у већини привредних (8 ловишта површине 111.780 ha) и посебних ловишта (4 ловишта површине 29.124 ha), која у сваком погледу и требају бити узор доброг газдовања.

У првих шест мјесеци текуће ловне године, и поред недостатка ловаца, због неспровођења Конвенције (Конвенција о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне"- CITES), те става Инспекције у вези привредно-спортских ловишта (због чега је каснио одстрел срндаћа), одстрелено је 114 ком срнеће дивљачи, 2 медвједа и 4 дивље свиње.

Да су наше могућности веће видљиво је из плана одстрела за ловну 2013/14. годину:

врста дивљачи	срндаћ	срна	лане	вепар	крмача	Назине	прасци	дивојарац	дивокоза	тетреб	Медвед	мечка	вук
сва ловишта	529	381	35	336	232	53	251	9	10	34	22	21	115

Садашње стање и ниво развоја ловства у оквиру ЈПШ "Шуме РС" одређују правац будуће пословне орјентације и мјере газдовања, а под тим се подразумејева:

-У газдовању ловиштима и даље давати приоритет узгоју и заштити дивљачи и другим мјерама са циљем постизања пуног господарског капацитета ловишта и коришћења реалног годишњег прираста.

-Дугорочније рјешавати питање кадрова за рад у ловству како оперативног тако и руководног.

- И даље је актуелно преиспитивање оправданости неких од преузетих ловишта на газдовање и то са становишта интереса ЈПШ и шумских газдинстава.

- Стимулативним и другим мјерама стварати услове да дивљач у ловишту буде брига свих, посебно оперативно-техничког особља ЈПШ РС и локалних ловаца и њихових организација са којима треба успоставити и одржавати партнерске односе, за шта постоји реална подлога у Споразуму о сарадњи у газдовању ловиштима, потписаном између Ловачког савеза и ЈПШ.

-Јединствен наступ на тржишту по питању цијена и услова коришћења дивљачи, њених дијелова те других услуга у ловишту.

-Појачати ангажман медија у пропаганди ловства као ресурса еколошко-привредне категорије.

-Пошто су потписане међународне конвенције, а посебно „Конвенција о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне"- CITES, потребно је сада, кроз потребну документацију, обезбиједити увјерљиве доказе да одређене врсте дивљачи код нас нису угрожене, него чак праве озбиљне штете, па неке нису ни заштићене.

-Иако је CITES потписан, отежано је његово спровођење у пракси, па је потребно на свим нивоима, уз сарадњу са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и осталим надлежним Министарствима и научним установама инсистирати на његовој реализацији, како би се омогућио долазак страних ловаца.

Поред наведеног ситуацију додатно отежава и то што није извршено ново установљавање и додјелјивање ловишта, које је требало бити извршено још 2012. године.

Таквим стањем су највише погођена привредно-спортска ловишта, гдје и даље постоје ловачка удружења, а до даљег се кориштење врши по привременим годишњим плановима, и сви корисници ових ловишта су привремени.

Други, додатни проблем, је неспровођење измјена и допуна Закона о ловству.

Овде треба напоменути да се газдовање привредно-спортским ловиштима, као најзаступљенијом категоријом ловишта у ЈПШ "Шуме Републике Српске" остварује у 13 ловишта, на површини од 493.874 ха или 82,6% укупне површине.

8. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ШУМА

Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" је успјешно завршило процес рецертификације по FSC стандардима и продужило важност FSC сертификата за газдовање шумама на сљедећих пет година. У периоду од 22.10.-2.11.2012. године извршен је контролни преглед од стране SGS-а, чиме је ЈПШ Шуме РС продужило важност сертификата на наредних пет година.

Према дефиницији, "FSC сертификација газдовања шумама значи да се шумом и шумским земљиштем газдује према строгим еколошким, социјалним и економским стандардима". FSC сертификат је међународно признање да је газдовање шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" у складу са строгим критеријима, а ово је уједно и признање шумарској струци у Републици Српској која генерацијама на одговоран начин газдује овим изузетно значајним националним ресурсом.

На овај начин шумарство Републике Српске улази у сам врх свјетских трендова, јер је по FSC стандардима сертификована површина државних шума у свим шумским газдинствима која се налазе у саставу ЈПШ "Шуме Републике Српске", што представља изузетан резултат.

Морамо нагласити да смо први у региону након Хрватске сертификовали комплетно подручје државних шума и у томе смо чак испред Словеније, Србије и Федерације БиХ. Уз то, ове године успјешно је завршена сертификација шума у склопу Центра за газдовање кршом чиме су обезбијеђени услови да споредни шумски производи са овог подручја иду на тржиште ван БиХ, иако то још није услов за те производе, али је реално очекивати да ће свакако бити у будућности.

Повећана друштвена свијест о уништавању и деградацији шума је довела до тога да се потрошачи желе осигурати да куповином дрвета и других производа шуме неће допринијети том уништавању, већ помоћи очувању шумског богатства за будућност. Одговарајући на такве захтјеве, појавиле су се међународне организације које су израдиле стандарде које је потребно задовољити како би се стекло право на заштићену маркицу која је препознатљива и означава производе који су настали одговорним газдовањем шумама. На основу тога разрађене су процедуре којима се испитује да ли они који газдују шумама и шумским земљиштем поштују одредбе међународно признатих стандарда за сертификацију газдовања шумама.

FSC стандарди су засновани на принципима и критеријима који воде бригу о економским, социјалним и еколошким компонентама газдовања шумама. Сертификат може издати само од FSC вијећа овлаштена организација (у случају ЈПШ "Шуме РС" то је SGS Словачка) која обавља инспекцију организације те увидом у документацију и стање на терену утврђује степен усклађености са стандардима. FSC сертификат се издаје на пет година, а подложен је годишњим мониторинг посјетима. У ЈПШ "Шуме Републике Српске" је организован групни систем FSC сертификације газдовања шумама. У том систему Јавно предузеће осигурава својим интерним процедурама да се сви организациони дијелови Предузећа придржавају FSC стандарда, а акредитационо тијело које је издало сертификат методом узорка врши годишњи мониторинг Јавног предузећа. У току 2013. године предмет контролних прегледа су били следећи организациони дијелови: ШГ „Вучевица“, ШГ „Сјемећ“, ШГ „Маглић“. Од 2013. године укупна површина шума и шумског земљишта која има FSC сертификат је проширена са површином крша којом газдује Центар за газдовање кршем из Требиња.

9. УРЕЂИВАЊЕ ШУМА И РАД "ИСТРАЖИВАЧКО -РАЗВОЈНОГ И ПРОЈЕКТНОГ ЦЕНТРА"

У току 2013. године вршена је обрада (рачунарска) таксационих података за израду шумскопривредних основа за државне шуме у следећим шумскопривредним подручјима: "Калиновачко", "Трновско", "Добојско - Дервентско" и "Мајевичко".

У овом периоду урађени су анекси шумскопривредних основа за „Чемерничко“ и „Которварошко“ шумскопривредно подручје.

Извршено је прикупљање таксационих података ради израде шумскопривредних основа за "Романијско" и "Вишеградско" шумскопривредно подручје.

Извршене су канцеларијске припреме и обиљежавање граница унутрашње подјеле шума за "Јахоринско" и "Невесињско - Гатачко" шумскопривредно подручје.

У 2013. години наставило се са дигитализацијом карата за преостала шумскопривредна подручја у Републици Српској.

Извршено је пројектовање и урађена је инвестиционо-техничка документација за изградњу 40 километара, као и пројекти за реконструкцију 20 километара шумских камионских путева.

Урађене су ловне основе за ловишта: Берковићи (у општини Берковићи), Дубраве (Угљевик), Рибник (Рибник) и ловишта Нови и Рудице у општини Нови Град.

Наставило се са прегледом регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности вршен је преглед расадника у погледу контроле производње и здравственог стања шумског сјемена и контроле здравственог стања садног материјала.

10. РАД ЦЕНТРА ЗА ГАЗДОВАЊЕ КРШОМ ТРЕБИЊЕ

Центар за газдовање кршом Требиње газдује шумама и шумским земљиштем на подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи, као и дијеловима општина Невесиње и Гацко. Основни документ на основу кога се газдује овим подручјем и на основу кога се врши израда годишњих планова газдовања је дугорочни „Програм пошумљавања и газдовања подручјем крша 2004-2013.год.“

За 2013 год. планирано је из средстава просте репродукције шума попуњавање култура на кршу на површини од 0,3 ha, што је и реализовано. Из властитих средстава извршено је попуњавање култура на кршу и то на површини од 14, 0 хектара.

На плантажи лаванде у ПЈ „Штировник-Бијела Гора“, одјел 170- локалитет Граб, на површини од 2,08 ha. извршени су радови на њези плантаже и то: међуредна обрада земљишта – фрезање и два пута окопавање, прихрањивање и залијевање садница .

Извршена је и прва берба, укупно је сакупљено 692 kg стабљика са цвијетом. Све радове су извршили радници Центра.

Уговором о коришћењу средстава посебних намјена за 2011.год. одобрена су средства за подизање расадника у износу од 200.000,00 KM.

У току 2013.год. израђен је идејни пројекат расадника, добивена сагласност за прикључак на магистрални пут М6 и израђен пројекат за исти. У току су радови на добивању сагласности и изради пројеката за прикључак на електро и водоводну мрежу као и поступак набавке за извођење наведених радова. Планирано је да се наведени радови изврше у текућој години. Радници Центра извршили су радове на чишћењу и уређењу парцеле.

11. РАДНА СНАГА

Укупан број запослених радника у Предузећу је 4.336, а структура запослених поређена са структуром предвиђеном по систематизацији и бројем радника на крају 2012. године је следећа:

Р.Б.	Стручна спрема	Број изв. по сист.	Структура %	Број запослених стање 31.12.				Индекс	
				2012.	Струк. %	2013.	Струк. %	7/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	7/3	7/5
1.	ВСС	756	17	798	18	811	19	107	102
2.	ВШС	84	2	94	2	95	2	113	101
3.	ССС	1 986	46	2 083	48	2 115	49	106	102
4.	НСС	26	1	31	1	75	2	288	242
5.	ВКВ	66	2	55	1	48	1	73	87
6.	КВ	1 029	24	948	22	897	21	87	95
7.	ПК	200	5	81	2	83	2	42	102
8.	НК	212	5	271	6	212	5	100	78
Укупно:		4 359	100	4 361	100	4 336	100	100	99

У односу на стање запослених на дан 31.12.2012. године број радника се смањио за 25, и мањи је од броја предвиђеног по Систематизацији за 23 радника.

12. ИНВЕСТИЦИОНА УЛАГАЊА

У извјештају су приказана инвестициона улагања по структури, врсти, висини улагања, изворима финансирања те мјесту инвестирања, односно организационим дијеловима Предузећа и збирно на нивоу Предузећа, поређена са првом пројекцијом плана инвестиција и са извршеним инвестицијама у 2012. години. Вриједност инвестиционих улагања укупно за Предузеће поређена са првом пројекцијом плана инвестиција за 2013. и оствареним улагањима за 2012. годину виде се из следеће табеле.

у КМ

Врста инвестиције	Прва пројекција плана улагања у 2013.год	Извршено		% извршења	
		2012. г.	2013. г.	4/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Биолошке инвестиције	12 014 536	7 484 061	7 797 104	65	104
Изградња шумског камионског пута	6 273 557	3 281 395	2 061 476	33	63
Реконструкција шумског камионског пута	2 650 694	1 958 680	1 946 449	73	99
Израда ШПО	1 328 838	1 315 809	1 339 189	101	102
Ловне основе	0	6 520	0	0	0
Информациони систем	287 030	163 871	92 735	32	57
Набавка основних средстава	4 848 475	1 886 449	1 285 491	27	68
Изградња и куповина објеката	3 117 882	872 845	441 052	14	51
Остало	415 000	382 824	67 471	16	18
УКУПНО:	30 936 012	17 352 454	15 030 967	49	87

Првом пројекцијом плана инвестиција утврђена су приоритетна улагања и то:

- биолошке инвестиције,
- изградња и реконструкција шумских камионских путева,
- шумскопривредне основе

У 2013. години укупно је уложено у инвестиције 15 милиона КМ што је 49% од планираних 30,9 милиона КМ. Највише је уложено у биолошке инвестиције 7,8 милиона КМ или 52 % од укупних инвестиција, затим у изградњу и реконструкцију шумских камионских путева 4 милиона (27 % укупних инвестиција), а у израду ШПО 1,3 милиона (9 % укупних инвестиција).

13. ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ ПОСЛОВАЊА

Предузеће је у 2013. години остварило укупан приход у износу од 178,8 милиона КМ што је за 5 % мање од планираног, а за 6 % више од укупног прихода оствареног у 2012. години или за 7,5 милиона КМ више. Разлози мање оствареног укупног прихода у односу на план су: неизвршење у потпуности реализације шдс (физички план реализације оставрен са 98%), немогућност продаје шумских дрвних сортимената путем лиценцијације због услова на тржишту, те слабе потражње за четинарским трупцима, повећана реализација ниже вриједних сортимената из ванредних сјеча (случајни ужици) због тржишних услова.

Највећи дио пословних прихода се односи на приходе од продаје производа-153,3 милиона КМ или 87% укупних пословних прихода, приходе из намјенских извора, члан 89. и 91. Закона о шумама у износу од 12,9 милиона КМ или 7 % од укупних пословних прихода и остале приходе.

Структура оствареног прихода и расхода приказана је у следећој табели:

Врста прихода и расхода	План за 2013.г.	Остварење			Индекс			Процентуално учешће		
		2012.г.	2012.г.по ревизорском	2013.г.	5/2	5/3	5/4	2012.г.	2012.г.по ревизорском	2013.г.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Пословни приходи	187 228 857	166 812 793	166 812 793	176 119 841	94	106	106	99.01	97.36	98.49
Финансијски приходи	188 219	692 530	692 530	971 300	516	140	140	0.41	0.40	0.54
Остали приходи	1 008 785	816 298	816 298	1 661 315	165	204	204	0.48	0.48	0.93
Приходи од усклађ. вриједн. Имов.		16 241	16 241	7 248		45	45	0.01	0.01	0.00
Приходи по основу пр. рач.пол. и исправке греш. из ран.год	65 000	151 314	2 998 564	62 062	95	41	2	0.09	1.75	0.03
УКУПАН ПРИХОД	188 490 861	168 489 176	171 336 426	178 821 766	95	106	104	100	100	100
Пословни расходи	180 883 967	168 654 574	168 654 574	170 564 040	94	101	101	97.69	97.69	98.22
Финансијски расходи	775 080	1 182 299	1 182 299	1 394 710	180	118	118	0.68	0.68	0.80
Остали расходи	1 109 190	2 747 912	2 747 912	1 612 348	145	59	59	1.59	1.59	0.93
Расходи од усклађ. вриједн. имов.		1 775	1 775	3 708		209	209	0.00	0.00	0.00
Расходи по основу промјене рач.пол. и исправке греш. из ран.год	46 000	63 987	63 987	71 627	156	112	112	0.04	0.04	0.04
УКУПАН РАСХОД	182 814 237	172 650 547	172 650 547	173 646 433	95	101	101	100	100	100
БРУТО РЕЗУЛТАТ	5 676 624	-4 161 371	-1 314 121	5 175 333						
ПОРЕЗ	567 662									
НЕТО РЕЗУЛТАТ	5 108 962	-4 161 371	-1 314 121	5 175 333						

По налогу екстерне ревизије у току 2013. године, а на основу Плана активности за отклањање недостатака на основу извршене ревизије финансијских извјештаја за 2012. годину, дошло је до исправке грешака, те је после извршених књижења крајњи резултат, односно губитак у 2012. години смањен и износи 1 314 121 КМ.

Позитиван резултат у 2013. години је настао повећањем укупних прихода и смањењем трошкова пословања.

Укупна добит на нивоу Предузећа је 5 175 333 КМ, што је резултат повећања просјечне продајне цијене сортимената а тиме и прихода, смањења трошкова материјала, производних услуга, нематеријалних трошкова и других расхода, смањења трошкова горива и енергије, задржавање трошкова зарада на скоро истом нивоу као прошле године (већа контрола обрачуна зарада), као и рационалнијег коришћења свих ресурса предузећа.

Два организациона дијела су пословала са губитком и то ШГ Панос 445 169 КМ и ШГ Јахорина 488 615 КМ).

Узрок негативног пословног резултата Шумског газдинства „Панос“ Вишеград је немогућност пласмана сортимената црног бора који чине 80% производа овог шумског газдинства.

Што се тиче Шумског газдинства „Јахорина“ Пале евидентни су помаци у пословању у односу на 2012. годину, губитак је значајно смањен, али су и даље присутн интерне слабости које нису успјели отклонити.

Структура расхода је приказана у следећој табели.

Kategori	Sub-kategori	2019		2020		
		Januari	Februari	Januari	Februari	
Aset Tetap	Peralatan	100.000	100.000	100.000	100.000	
	Perabot	50.000	50.000	50.000	50.000	
	Transportasi	20.000	20.000	20.000	20.000	
	Bangunan	150.000	150.000	150.000	150.000	
	Lahan	100.000	100.000	100.000	100.000	
	Investasi	100.000	100.000	100.000	100.000	
	Saldo Awal	500.000	500.000	500.000	500.000	
	Saldo Akhir	500.000	500.000	500.000	500.000	
	Total		500.000	500.000	500.000	500.000
	Saldo Awal		500.000	500.000	500.000	500.000

Укупни пословни расходи су мањи од планираних за 6 %, док су у односу на остварене у претходној години већи 1 %, због већег обима производње.

Од трошкова производних услуга у укупном износу од 49.280.962 КМ, трошкови сјече и израде износе 13.560.407 КМ или 27,5 %, трошкови привлачења 28.360.862 КМ или 57,5 %, а остале производне услуге (трошкови изградње тракторских и анималних влака, трошкови одржавања камионских путева, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга и друге производне услуге) износе 7.359.693 КМ или 15 %. У укупним пословним расходима трошкови сјече, израде и привлачења учествују са 29 %. Учешће зарада и накнада зарада у укупним пословним расходима је 45 %. Укупно исплаћена средства за бруто зараде и накнаде зарада су већа за 0,65 % него у 2012. години, а мања су од планираних за 2 %.

Просјечни трошкови сјече и израде су 10,84 КМ/м³, а привлачења 19,54 КМ/м³, односно укупно 30,38 КМ/м³ (властита средства 36,72 КМ/м³, екстерни извођачи 28,84 КМ/м³) У укупној структури трошкови сјече и израде екстерних извођача учествују са 32 %, а привлачења са 68 %.

Смањење трошкова је постигнути на сљедећим позицијама:

1. Трошкови материјала мањи су у односу на исти период прошле године за око 333.000 КМ;
2. Нематеријални трошкови мањи су у односу на исти период прошле године за око 223.000 КМ;
3. Трошкови сјече и извоза мањи за 1,266 милиона, на основу смањења просјечне цијене извођења.
4. Остали расходи мањи за 1.130.000 КМ у односу на 2012. годину.

Непланирани финансијски издаци који су исплаћени у овој години су:

• Прекршајни налози	178.040 КМ
• Трошкови судских спорова	158.057 КМ
• Плате по суд. Извршењу	297.110 КМ
• Судска извршења	429.031 КМ
• Накнада штете трећ. лицима	139.431 КМ
• Заштита шума од губара (авиотретирање)	371.663 КМ
• УКУПНО:	1.573.332 КМ

Већина ових непланираних финансијских расхода датира из ранијих година, осим трошкова за заштиту шума.

Биланс стања на дан 31.12.2013. године

Категорија	Стање 31.12.2012.	Стање 31.12.2013.	Индекс
Стална имовина	89 292 164	88 605 228	99
- Нематеријална улагања	10 252 482	10 526 137	103
- Основна средства	77 230 055	76 899 861	99
- Биолошка ср и ср културе	267 963	244 118	91
- Дугорочни фин. пласмани	1 541 664	935 112	61
Обртна средства	73 735 642	86 460 595	117
- Залихе	10 974 238	12 328 848	112
- Краткорочна потраживања	62 139 212	73 234 941	118
- Готовина	622 192	896 806	144
Укупна актива	163 027 806	175 065 823	107
Капитал	49 717 126	55 199 357	111
Дугорочна резервисања	4 981 582	2 615 674	53
Дугорочне обавезе	19 444 556	12 925 674	66
Краткорочне обавезе	88 884 550	104 325 118	117
Укупна пасива	163 027 806	175 065 823	107
Ванбилансна евиденција	6 136 355 398	6 235 918 571	102

По препоруци Ревизорске куће о ревизији финансијских извјештаја за 2013. годину, Јавно предузеће је извршило јединствену процјену залиха шумских дрвних сортимената по цијенама коштања. Разлика у процјени залиха у претходном периоду и по јединственој методологији, за 2013. годину, умањила је вриједност залиха за 3.633.757КМ, а тиме умањила и добит Предузећа за тај износ.

Вриједност сталне имовине у 2013. години се одржала на скоро истом нивоу у односу на 2012. годину.

Стална имовина Предузећа мања је за 1 % у односу на стање истог датума прошле године.

Обртна средства су већа за 17 % у односу на исти датум прошле године, али су и даље недовољна ако их посматрамо кроз њихову структуру, тако да најликвиднија обртна средства која обезбијеђују тренутну ликвидност, а то је готовина, у укупним обртним средствима учествују са 1 %. Учешће залиха је 14 % што је за 1% мање него прошле године. Краткорочна потраживања су већа за 18 %, са друге стране готовина је већа за 44 % у односу на вриједност исказану за прошлу годину. Нови начин евидентирања издвајања за просту репродукцију шума, те немогућност међусобног затварања потраживања и обавеза по овом основу увећао је активу и пасиву у билансу стања за овај износ. На ликвидност Предузећа највећи утицај у негативном смислу имају ненаплаћена потраживања од бивших државних пилана, као и друга потраживања из претходног периода (потраживања која нису обезбјеђена ниједним од инструмената плаћања), затим и потраживања настала у текућој години на основу уговора са купцима са пролонгираним роком наплате.

Све ово има за посљедицу угрожавање дугорочне и краткорочне финансијске равнотеже из разлога неповољне структуре пасиве и активе Предузећа, тако да су трајни капитал, дугорочна резервисања и дугорочне обавезе мањи од сталне имовине и залиха што нарушава финансијску стабилност Предузећа. Финансијска стабилност је, у ствари, однос укупних дугорочно везаних средстава и трајних и дугорочних извора финансирања. Пожељна вриједност коефицијента финансијске стабилности је мања од један, јер то одговара стању

финансијске равнотеже у коме су трајни и дугорочни извори финансирања већи од дугорочно везаних средстава, што обезбјеђује сигурност у одржавању ликвидности.

Наше Предузеће има коефицијент финансијске стабилности 1,427 (прошла година 1,352).

Коефицијент опште ликвидности (текућа средства/текуће обавезе) је 0,83, тачније остао је на нивоу прошлогодишњег.

Овако израчунати коефицијент ликвидности као економски показатељ има одређене мањкавости, јер један дио залиха (сталне залихе) које чине текућа средства суштински никад не поприма обиљежје обртне имовине. Та трајна обртна средства мобилишу се спорије од доспијећа обавеза (краткорочних), ако се са њима финансирају.

Да би се добила потпуна слика економског положаја Предузећа потребно је користити различите методе и технике финансијске анализе, што није предмет овог Извјештаја, него посебне свеобухватне анализе која садржи: вертикалну и хоризонталну анализу, анализу трендова и рацио анализу или анализу рацио бројева (коефицијената).

Са финансијског становишта, најбитнији су фактори ликвидности: методи финансирања пословних улагања; композиција финансијске структуре; ефикасност и економичност коришћења пословних средстава и усклађеност новчаних токова. Методама финансирања, као што је познато, успостављају се хоризонтални односи између дугорочних и краткорочних извора финансирања у пасиви биланса стања, и сталних и повремених пословних средстава у активи. Избором појединих метода финансирања може се утицати на стање ликвидности и степен рентабилности посредством њихових дејстава на нето-обртна средства, као детерминанту ликвидности и трошкове финансирања као негативну компоненту рентабилности.

Метод финансирања према рочности везивања средстава налаже да се фиксна и стална потребна обртна средства финансирају из дугорочних извора сопствених и позајмљених, а да се укупне повремене потребе за обртним средствима подмирују из краткорочних извора. Финансијску структуру Предузећа одржава пасива биланса стања у којој је пресудан релативни однос између туђих и сопствених извора средстава.

Коефицијент укупне економичности је 1,029 , док је коефицијент пословне економичности 1,033.

Продуктивност мјерена односом пословног прихода и броја радника је већа за 7 % у односу на претходну годину и износи 40.552 КМ по раднику и највећа је у ШГ Трескавица 58.582 КМ по раднику, а најмања у ШГ Панос 30.929 КМ по раднику. Продуктивност мјерена количником производње ШДС и броја радника је укупно за предузеће 433 m³ по раднику, највећа је у ШГ Трескавица 751 m³ по раднику, а најмања у ШГ Сјемећ 283 m³ по раднику.

Просјечна мјесечна нето плата (нето зараде и накнаде зарада) по раднику је 861 КМ и већа је од просјечне плате за 2012. годину за 1%.

Просјечна мјесечна нето плата без накнада по раднику је 676 КМ и већа је од просјечне плате за 2012. годину за 2 %.

На темељу показатеља ликвидности можемо закључити да предузеће биљежи раст у односу на 2012. годину. Ако посматрамо показатеље задужености, можемо

констатовати да је предузеће доста задужено иако се дијелом финансира из властитих извора. За показатеље активности може се рећи да треба повећати ефективност продаје, али и наплату потраживања у циљу остварења стабилности финансијске ситуације предузећа. Показатељи економичности су битни показатељи за управу, али и власника, те одражавају успјешност пословања и бољи су у 2013. години, што говори да се треба наставити у правцу повећања пословних прихода и смањења пословних расхода кроз ефикасније провођење мјера из Програма консолидације предузећа.

Важно је нагласити да је у 2013. години остварен највећи приход од оснивања предузећа, да је финансијско извршење плана 101%, те да је остварена продајна цијена већа од планиране.

Уплаћени износ средстава за локалне заједнице (општине) из текућег пословања у једној години, највећи је до сада.

За локалне заједнице доспјеле обавезе из ове године износе око 11 милиона КМ, а у овој години је уплаћено 12,6 милиона КМ и то све из средстава редовног пословања предузећа, док је у прошлој години из редовног пословања уплаћено око 7 милиона КМ и из кредита 10 милиона КМ.

За остатак дуга из претходног периода у износу од око 7,5 милиона КМ са већином локалних заједница су потписани репрограми на дужи период (и до 24 мјесечне рате) и редовно се сервисирају обавезе по репрограму.

Обавезе према извођачима радова и другим добављачима се измирују у складу са расположивим средствима. Повећање ових обавеза у односу на почетно стање је условљено већим интензитетом извођења радова, као и већим извршењем тог посла, посебно у септембру (104,4%), октобру (126,4%) и новембру (110,7%).

Редовно се врши издвајање средстава за „просту репродукцију шума“ у складу са измјенама и допунама Закона о шумама као и улагање у шуме и утрошак тих средстава у складу са активностима шумских газдинстава.

Прилив и одлив средстава показује да је предузеће ликвидније него што је било и активно се и даље ради на побољшању резултата у овом смислу.

У следећој табели дат је приказ ванбилансне евиденције у 2012. и 2013. години.

КОНТО	ОПИС	КЊИГОВОДСТВЕНО СТАЊЕ		РАЗЛИКА
		2012	2013	
883	туђа основна средства	26.132.387	44.233.084	18.100.697
884	земљиште	592.405.060	592.405.060	0
884	шуме	5.498.397.665	5.592.369.055	93.971.390
888	остала ванбилансна евиденција	19.420.286	6.911.372	-12.508.914
	укупно	6.136.355.398	6.235.918.571	99.563.173

На конту 883 укњижени су путеви из ранијег периода (прије 2008. године) и улагања у путеве из просте репродукције у периоду 2008-2013. година. До повећања у 2013. години је дошло и због исправке књижења из 2012.године-донос са 888-остала ванбилансна евиденција.

На конту 884 је вриједност шума приказана на основу улагања у просту и проширену репродукцију, годишњег прираста, умањено за вриједности годишњег етата и штета.

На конту 888 укњижена је остала ванбилансна актива (шумско-привредна основа, ски-лифтови, водоводи, заштита шума, утврђивање граница, ловни објекти и друго у складу са ЗОШ). До смањења је дошло због усаглашавања књижења и прекњижења на путеве (исправка из 2012.године). У 2012. години на конто 888 књижено је улагање у путеве по простој репродукцији, а у 2013. години извршена је исправка.

ЗАКЉУЦИ

1. Извјештај о извршењу Производно-финансијског плана за 2013. годину, обухвата све сегменте рада и активности Предузећа. Пословна 2013. година је донијела извјесно побољшање пословног амбијента за ово Предузеће у односу на претходне године, што је уз јачи пословни ангажман запослених у Предузећу имало за посљедицу бољи производни и финансијски резултат.

2. У складу са документом Економска политика Републике Српске за 2014. након изласка из рецесије и позитивне стопе привредног раста процјењује се да ће се позитиван тренд наставити и у 2014. години, са благим убразањем од 2%, а у сектору шумарства интезивираће се активности на реализацији мјера предвиђених стратешким документима и Законом о шумама.

3. Потражња за шумским дрвним сортиментима која је готово током читаве 2013. године била на нижем нивоу, али је упркос свим тим чињеницама укупна реализација у 2013. години била 153,3 милиона КМ и већа је за 12,2 милиона КМ од реализације у 2012. години.

4. Измјене и допуне Закона о шумама РС из 2013. године, ријешиле су проблем улагања у радове просте репродукције шума, али је и даље остала непромијењена значајна обавеза за финансирање локалних заједница, односно њихових инфраструктурних пројеката, што представља велики терет за ово Предузеће.

За локалне заједнице у 2013. години је уплаћено 12,6 милиона КМ, од чега 11 милиона доспјелих обавеза из текуће 2013. године, а остало су обавезе из претходног периода.

Ограничене су могућности улагања за проширену репродукцију из разлога што је конкурс за расподјелу тих средстава од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде за 2013. годину изостао, а уложена средства у току године падају на терет Предузећа односно, неутрошених средстава просте репродукције или других извора.

5. Савремени концепт газдовања шумама подразумијева, поред остваривања непосредних привредних користи и остале значајне функције шума, као регулатора влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, стабилизације биосфере и општег екосистема, стабилизације и одржавања здраве човјекове и радне средине. Значи, поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно регулаторних и социокултурних функција шума. Као израз потребе и намјере остваривања свих функција шума, Предузеће је извршило рецртификацију и којом је ЈПШ „Шуме РС“ обезбиједило продужење

међународног FSC сертификата за газдовање шумама за све државне шуме у наредних 5 година (2013-2018) којом приликом је оправдан добијени сертификат, а редовним годишњим контролама од стране међународног сертификационог тијела (SGS Словачка) то и потврђује.

6. Предузеће је, иако ради у веома тешким условима, уложило значајна средства у шумско-узгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева, израду ШПО-а, куповину основних средстава и друге инвестиције у укупном износу од 15 милиона КМ.

7. Генерално узевши у готово свим сегментима пословања су постигнути добри резултати, а посебно се то односи на чињеницу да је Предузеће послије двије године пословања са губитком, исказало на крају 2013. године добит у пословању у висини од 5,2 милиона КМ, што је у висини планиране добити.

в.д. ДИРЕКТОР-а

Раденко Лакетић, мр